

Isz Amerikos.

Numazintos telefonų prekes.

Illinojaus legislatoras pasiūlyti užgrybi naują bilį, pagal kurį telefonų kompanijos už naudojimąsi telefonų negali imti daugiau kaip: nuo prekėjų po \$60, o nuo privatusių gyventojų po 30 dol. ant metų.

Wetra.

EDWARDSVILLE, ALA. 18 d. Kovo užkilo čia baisus sukurs, kuris ne mažai bėdies pridirbo. Sugriovė jis namus Lewiso, kuriuos pražuvo visų jų savių šeima, susidedanti iš Lewiso, jo pacios ir 8 vaikų.

Nužude moteriškę.

SING-SING, N. Y. Čia nykščiaze kalnųje, 20 d. Kovo tapo su elektrikos pagalba nužudyta žmogžudė Place, ant to sudo nuspresta už užmušimą savo podukros, 22 metų merginos. Žudymas moterų labai retai atsitinka ne tik Amerikoje, bet ir kituose krasčiuose.

Isz Alaskos.

Atkakę į Seattle, Wash. isz Alaskos garliavys „Excelsior“ atgabeno žiną, kad 1 d. Kovo, ant Valdes gletzerio susalo 6 aukso jieszkotojai, daugumą jų buvo wokiečiai isz Suwienytų Wieszpatysčių. Susalusių kuno jų surado, išžemus kuno D-ro Logan, ir palaidojo.

Ligos ant Alaskos.

Terp aukso jieszkotojų ant Alaskos aukso plotų pradėjo suaukšti siausti siaurinių krasčių ligų skorbuto wadinama; labiausiai ji siaucia terp kalnakasių ant Copper River, ligonbutį yra apie 20 sergančių, o terp jų yra wiena rodosi lietuviska prawardė Markewyciaus isz Sin Francisco.

Nauji aukso plotai.

Hayden Hill, siaurinėj Kalifornijos dalyje, kaip praneša laikraščiai, rado neispausakojai turtingus aukso plotus, daug turtingesnius, negu teip smarkiai pirmiau reklamuoti Klondike ir upės Yukon plotai. Isz wisų wakarinių sėdėtų renkasi jau aukso jieszkotojai, tikėdami greitai čia pralobti.

Draugyste apsaugojimo moteriškos grazybes.

Yra ant swieto wisokios apsaugojimo draugystės: wienos saugoja nuo ugnies triobas, kitos krutancius turtus, dar kitos laukus nuo ledų ir tt. Dabar antai mieste, San Francisco apsuwėdė nauja draugystė, kuri apsaugoja moterų grazybę. Kiek wiena moteris mokanti draugystę paskirtas tēxas, jeigu dėl kokio nors priežasties nužude savo grazybę, gauna isz jos atsakančių atlyginimą.

Piaukiantis sala.

HAVANA, ILL. Piaukianti sala, užimanti plotą dwiejų ar daugiau akrų, stora ant 5 pėdų, nežinia isz kur atplaukusi, užtvenkė Illinojaus upę, susimuszė su plaukiančiu garliawiu ir žymiai jį pagadino. Toi uis aplaukė ant tilto, į kurį teip smarkiai sudawė, kad nuo sukrutėjimo waziuojančių wėdinių arklių supulė ant žemės. Minėta sala sustojo dabar netoli Prier ir užtvenkė upę. Miesto waldžios rengiasi ją su dinamitu iszardyti.

Užpustytas pasažierinis traukis.

CHEYENNE, WYO. Laikę paskutinį siautusių Wyomingo sėtelo sniego darganų užpustė ties Otin Junction geležinkelio pasažierinį traukį su keliaujančiais pasažieriais. Bandė traukį isz pusnyso iszliuosuoti, bet tas nepasisekė. Pasažieriai traukyje su wirszsum 50 žmonių. Geležinkelio kompanija dabar iszsiuntė roges ant parwėžio pasažierių į Cheyenne, isz kur galės jie toliaus keliauti. Traukis užpustytas sniegu ant 10 pėdų storai.

Elgetawimas tai geras biznis.

Brooklyne, wienose namuose gyweno wokietka Henriette Schmidt, kuri per kelis metus maitinosi isz elgetawimo. Kaimeiniai, nematydami isz jos gywimo nieko iszeinant, tikėdami, kad kas negero turėjo atsitikti, pranešė apie tai į policiją. Atkakę policijantai atidarė duris ir rado lojį jau ne gyvą Schmidtiene; jos gį pakawonėse užtkio banko kni-

gelg, isz kurios matyti, kad ji ten turi padėty su wirszsum \$20,000. Pinigai tie surinkti isz elgetawimo.

Kiek knigu iszleido Amerikoje perėitą metų.

Ant wisų Suwienytų Wieszpatysčių plotų perėitą metų iszėjo isz wiso 4681 kniga, taigi ant 42 mažius negu 1897 m. Terp to tikt 2908 knigos paražytos amerikony. 834 iszleisto Amerikoje angliskų ir kitų raszėjų. 931 buwo wien perspaudintos isz seniaus iszleisto. Kaslink skaitliaus iszleisto knigų mat Amerika ne gali lygintiesi ne tikt su kokia nors isz didesnių Europos wieszpatysčių, bet ir su Japonija, net Maskolijoj iszleiddia kas metų daugiaus knigų negu Amerikoje. Matomai amerikoni pasiganėdina wien laikraščiais, terp kurių labai mažai yra gerų.

Muszis terp kanadiskų ir amerikoniškų aukso jieszkotojų.

Atėjo isz Vancouver į New Yorką specializiskai iszsiųta per telegrafą žinia, apie krowiną muszį terp kanadiskų ir amerikoniškų aukso jieszkotojų. koksai atsitiko netoli Dalton Plaid, Alaskoj, kuriame 4 žmonės tapo užmušti, paszautų gį isz abiejų pusų daug ēpa. Atėjo čia kanadiečiai pradėjo aukso kasti, laikydami, tų apskritį už prigulintį prie Kanados, iszpliekė angliską wėlawą; amerikoni tuos plotus laikė už prigulincius Amerikai. Isz to ir užgimė musztnės, kuriose kanadiečiai tapo pergaltai ir nuwyti. Kam isztkito tie krasčiai priguli, apie tai, žinoma, nuspręs randai Amerikos ir Anglijos.

Ne wisu mokintojų geros algos.

Amerikos laikraščiai giriasi, kad niekur wiesų mokslainų mokintojai neturi teip didelių algų kaip Amerikoje; tuom tarpu ne wisų tos algos geresnės negu Europoj. Apie wakarinius sėtetus nėra jau ką kalbėti, bet netruksta net augščiausiai kulturiziskai stowincioj Pennsilwanijoj wiesų mokslainų mokintojų turinczių mēšnes algas negu antai Wokietijoj. Teip antai Shenango distrikte, ant algų 6 mokintojų paskirta \$505,90, taigi kiek wienam ant metų iszpuola po \$83,83. Middletowne gauna jie po \$89,10 ant metų, Prestone po \$91. Imant wisą Pennsilvaniją, tai yra čia 17 mokintojų turinczių mažiaus negu \$100 ant metų; 1270 mokintojų metinė alga yra \$100—150; 6663 gauna po \$160.

Užmusze 9 negrus.

PALMETTA, GA. 16 d. Kovo, į czianyksztį kalinį, kuriame buwo pasodyti nužiūrėti už padegimą 9 negrai, atkako apsiginklawusių raitų bultwėdžių pulkas ir pareikalawo nuo kalinio sergo, kad iszduotų tuo jau sėdincius negrus. Sargas nepaklausė ir szaukė sawo sandraugus į pagelbą, bet wisi sargai greitai tapo suwaldyti. Po tam užpuoliai įsiwėrė į kalinį ir iszšaukė wisus ką tikt isz lowų pakilsius negrus, terp kurių gal ne wisi buwo kalti. Tas teip įpykino aplinkinēse gywanecius negrus, kad jie žada atkeržyti baltwėdžiams. Ant apstaidymo galinczių užtkiti čia maizsty, gubernatorius iszsiuntė miliciją. Kodėl wienok jos neisuntė pirmiaus ant apgynimo negrų?

Suarezstawo 24 wienrankius.

Pereitos sanwaitės panedėlyje mieste Jersey City suarezstawo net 24 wienrankius. Priežastis persekiojimo wienrankių buwo szitokia: prekėjas Louis Wolff, eidamas į banką, pametė masznelę su \$150. Gywanautis priezais Woltmann papasakojo Wolffui, kad jis matė, kaip wien wienrankis praeiws pakėlė jo pamestą masznelę. Wolff apie tai pranešė policijai, kuri tuojau iszdawė priskaymą suarezstauti kiek wieną patiktą wienrankį. Pas pirmutinis 23 atwetus policijoj Wolffo masznelės nerado. Paskutinį, taigi 24 suarezstawo policijantai Martin. Tas pasisakė, kad jis yra nepaprastas wienrankis, bet poetas. Iszkraczius poeto kizenuas, juose isztkiro rado Wolffo masznelę su wisais pinigais. Taisai gį isz džiaugsmo, kad pinigų atrado, dawė poetui \$10 ir prasė, kad jį paleistų. Užtai kiti wien-

rankiai, neteisiningai suarezstauti, nori miestą skysti į sudą.

Muszis per rinkimus.

HOT SPRINGS, ARK. Prie rinkimų čia naujo balmistro užgimė terp sferio ir jo sunų užstojanczių už demokratiską partiją ir stojanczių už republikoniską partiją policijos wirszinto ir jo pagelbinčių kruwines musztnės. Dar prieš rinkimus, prieš rotuszę susitikę sferio sunas ir seržentas Goslee pradėjo terp sawę szaudyti, bet ant laimės szuwai ne pataikė. Po pietų policijos wirszinkas ir du seržantai, beedami uilycia, sutiko sferą, du jo sunus, sferio pagelbinčią ir čia tuojau terp jų užgimė muszis, kuriame policijos wirszinkas, wienas paslaptas policijantas ir seržentas, tapo ant wietos užmu-ėti; sferio gį wienas sunas nuo pazowimų pasimirė, sferio pagelbinčias suukiai paszautas į kaklą. Paszwę prie to ir wien paszalinį žmogų, alaus waziotojų.

Nelaimės ant geležinkelio.

WILLIAMSPORT, PA. Nuo lytų paplauto kelio pylimo iszszoko isz rėlių expresinis traukis Buffalo-Rochester geležinkelio. Du pasažieriniai ir bagažinis wagonai nusirito nuo augšto pylimo žemyn. Prie to du geležinkelio tarnai tapo mirtinai apkulti, isz pasazierinių diktai likosi suukiai apkulti.

ROANOKE, VA. Netoli stacijos Ada, ant Norfo.k ir Western geležinkelio, susidaužė trys traukiai, prie ko du geležinkelio tarnai ir wienas slapta waziuojantis pasažierius tapo ant wietos užmušti, o kiti geležinkelio tarnai apkulti.

VALLAND, KAS. Ant Rock Island geležinkelio, pasažierinis traukis No. 2 netoli Valland iszszoko isz rėlių ir užsidėgė. Apart bagažinio wagono, sudėgė trys pasažieriniai. Prie to 26 pasažieriai tapo apkulti, terp kurių du yra mirtinai apkulti; wienas geležinkelio tarnas ant wietos užmuštas.

Neretkalinga malonė.

Ne tik demokratizski bet ir republikonizski laikraščiai apraszo ne wisada reikalingą maloningumą musų prezidento. Sztai karizmas sudas, už pasisawinimą rando pinigų, laiwynds kasierius nusprendė ne ant kokios ten didelės baumės, bet wien ant, praszalinimo nuo tarnystos kaip ne isztkikimo. Sugrįžęs isz sawo kelionės į pietinius sėtetus, prezidentas Mc Kinley pasigailėjo nusudyto ir sugrąžino jį ant senos wietos, kaip sako todėl, kad nusidėjėlis pačina isz wieno su prezidentu sėteto. Už nuodinią kareivių netikusiais walgio produktais sudas nubaudė jenerolą Eaganą — prezidentas jam teip baumę numazino, kad paskyrė jam wisą jenerolo algą ir tai be jokio darbo. Pernai už szelmystas ir prigawystės inžinierius kapitonas Carter tapo sudu nuspręstas ant kelių metų kėlijimo, bet jis ir dar liuosais waiskščioja. Kas tai yra, klausia wisų partijų laikraščiai. Kur nužengime tais keliais eidami? Jeigu wisi žmonių balsais iszerinti tautos reprezentantai turinti sawo rancose augščiausią waldžią teip elgis, tai į kelis metus negalima bus Amerikoje rasti teisingą urėdniją.

Gaisrai.

17 d. Kovo New Yorke siautė baisus gaisras, prie kurio praziwo ir daug žmonių. 3 walandą po pietų užsidėgė didelis Windsor hotelis ant 5 ave ir 47 str. lygiai tame laike, kada pro szalį ējo airizska paroda parengta szw. Patriko dienoj. Ugnis teip greitai platinosi, kad į porą minutų pasiekė stogą, į desimtus minutų iszplatinio po hotelio wadurius, užgriebė trepus ir elewatorius, tokiu budu užtkito iszėjimo kelią ant augztutinių lubų apistojusiems swecziams. Skaito kad 15 apistojusių sweczų sudėgė arba užmušė, apie 40 gį sunkiai apseikulė szokinedami per langus nuo augztutinių lubų. Apie gelbėjimą daiktų negalėjo būti ne kalbos, kadangi į umą laiką gaisras apėmė wisą triobą. Gal but, kad po degesiais yra daugiaus sudėgusių sweczų ir hotelio tarnų, kadangi trauksa dar 47 žmonių. Bėdys ugnies padarytos neispausakytai didelės.

CHEVA, ILL. Pereitos nedėlios rytą siautė čia didelis gaisras, kuris daug bėdies pridirbo, prie to praziwo ir du žmonės. Sudėgė „Pike“ hotelis, „Gazette“ spausuowės biurai ir penkios pardawinczius tapo su wisu ugnies isznaikintos, ne mažai gį aplinkinių namų yra pagadyty. Sprendžia, kad ugnį užtkrė be darbo ēntis statėjas, kurisai giria isz krauste į „Gazette“ ofisą ir turėjo parwerti lampą, nuo ko ir užgimė gaisras, kurisai teip daug bėdies pridirbo. Jis ir dar kitas statėjas, sudėgė.

HUCHINSON, KAS. Nuo eksplozijos lampos, pereito panedėlio rytą užsidėgė čia namai John Moore ir swisus sudėgė; ugnyje praziwo ir penketas jo waiky.

Isz darbo lauko.

HENSON, COL. Darbinjai Hensdale Co. pakėlė sztraiką.

BLOOMINGTON, ILL. Mc Leono kastynėse 300 darbinčių pakėlė sztraiką.

RUNKIN, PA. Dirbtuwės American Steel & Wire Co. pradėjo wėl dirbti.

OIL CITY, PA. Darbai čia dabar gerai, bet ir darbinčių yra užtekintai.

DUQUESNE, PA. Darbai čia gerai. Ketina pastatyti naują geležies dirbtuwę.

GLoucester, OH. Kastynėse Nr. 6 neužligio prasadė darbai, patilps čia 300 darbinčių.

YOUNGHIAGENY, PA. Szaftoj Nr. 1 prasadėjo wėl darbai; prie darbo patilpo 200 darbinčių.

CLEVELAND, O. Visoki darbai gerai eina, naujai atwaziawę darbinčiais greitai gauna darbą.

PITTSBURG, PA. Angleskiai szito d strikto organizuojasi, nors tam priezinasai kastynių sawiniškai.

CHESTER, PA. Czianykszczias liejinczius nupirko kapitalistų sindikatas ir ketina pradėti darbus.

TAMAQUA, PA. Szaftoje Nr. 8 Lehigh Coal & Navigation Co. pradėjo dirbti nuo pereito pane dēlio.

JEANVILLE, PA. Darbai čia eina ne geriausiai. Lehigh Valley Co. numazino sawo darbinčių uždarbį.

JOLIET, ILL. Darbai čia labai gerai. Kompanijos žpakėlė darbinčių uždarbį ant 1c nuo walandos.

VENTLAND, PA. Darbai nuo Kovo mėnesio pradėjo eiti prastai. Dabar dirba čia wos po 2 wal. ant dienos.

ASHTABULE, OH. Darbai čia eina prastai; jeigu darbinčias uždirba ant maisto, tai gali wadin-tiesi laimjugu.

PHOENIXVILLE, PA. Darbai čia gerai, tikt užmokėsin mažas; girdėt, kad neužligio ketina jį padidinti.

PITTSBURG, PA. Darbinčiams „Pennsylvania Tube Co.“ dirbtuwijų pakėlė už darbą užmokėsin ant 10%.

STEELTON, PA. Pennsilvania Steel Works dirbtuwės bus dar labiaus padidintos ir priims daugiaus darbinčių.

CONNELLSVILLE, PA. Darbai čia gerai ir uždarbiai ne niekiausi. Pereitą sanwaitę degė čia 16031 peccius.

DUQUESNE, PA. Darbinčiais Howards stiklo dirbtuwijų pakėlė sztraiką. Reikalauja jie didesnio už darbą užmokėsinio.

SAGINAW, MICH. Netoli szito miesto, rado naują anglių gyslą; anglys yra geros, todėl neužligio parengs kastynes.

DRAWSBURG, PA. Krumso mainoj po dwiejų mėnesių sztraiko prasadėjo wėl darbai. Darbinčiais sutwėrė uniją.

FLORENCE, PA. Rado čia naują anglių gyslą, ant kurios rengia kastynes. Naujose kastynėse gaus darbą 1000 darbinčių.

CHICAGO, ILL. Czianykszczias darbinčiams dirbantims pecciz dirbtuwėse, nuo 1 d. Balandžio pakelia užmokėsin ant 10%.

ALLEGHENY, PA. Sztraikas darbinčių Shoen Pressed Steel Co. pasibaigė. Darbinčiais susitaikė su kompanija ir sugrįžo prie darbo.

JEANNETTE, PA. Chambers Mc Kee stiklo dirbtuwėse sztraikuoja 100 darbinčių. Reikalauja jie pakėlimo už darbą užmokėsinio.

CAPERTON, W. VA. Darbai čia eina negeriausiai, sunku darbinčiais uždribti net ant kasdieninių reikalų; užmokėsinis už darbą mažas.

WORCHESTER, MASS. Darbinčiams West Doyleston Mfg. Co. bus pakeltas užmokėsinis ant tiek, kiek jie gaudawo pradžioj pereitų metų.

FISHKILL, N. Y. Darbai čia eina tuom tarpu ne niekiausiai, ant wasaros, kada prasadės darbai plytincziuose, dar daugiaus žmonių ras darbą.

BREESE, ILL. Darbai kastynėse čia eina puštinai, bet kastynių sawiniškai skundžiasi, kad nėra užtekintai karų ant iszwezimio iszkastų anglių.

MANSFIELD, MICH. Darbai geležies kastynėse čia gerai, darbinčiais uždriba ant dienos po 12-2 dol. Patilptų čia apie 50 iszkirtu atkakusių darbinčių.

MASSILLON, OH. Sztraikas kalnakasių Salem Coal Co. kastynių pasibaigė. Kompanija sutiko mokėti po 49c nuo tonos, ir darbinčiais sugrįžo prie darbo.

NEW ENGLAND, W. VA. Darbai West Fairmount Coal & Coke Co. kastynėse čia dabar gerai. Ir keli isz kitur atkakę darbinčiais galetų čia patilpti.

BLOOMINGTON, ILL. 400 kalnakasių „Mc Leon County Shift“ kastynių pakėlė sztraiką, kadangi superintendentas ne nori mokėti darbinčiams pagal Springfieldo tabelę.

ASHLAND, WIS. Darbai Ashland Iron & Steel Co. dirbtuwėse čia gerai. Pirmiaus, kada darbai ējo praszezias, kompanija buwo numuszus darbinčių uždarbį, nuo 1 d. Kovo wėl sugrąžino seną užmokėsinį.

LAKE CITY, COL. Traukias čia kalnakasių sztraikas. Keč szimtai sztraikierių, daugiaus italijonų, apsiginklawo; todėl biljos čia susimuszimu. Gubernatorius sztraikui apimtas wietas iszsiuntė miliciją.

GILBERTON, PA. Darbai čia widutinsiskai: eiza sawaitė dirbo 4 dienas po 3 bertuainio dienos. 9 d. Kovo Mahonoyau mainose atsitiko smarki dujų eksplozija, kurios keli kalnakasiai tapo užmušti ir daug buwo apkulti. Terp tų wienok ne wieno lietuwiu nebuwo.

ISZ Lietuwiszku dirwu.

Suwažinejo ant geležinkelio.

WASHBORN, WIS. Ant Washborn Logging geležinkelio, Byg-low paw., tapo suwažinētas koksai L. Pran, kaip tiki, lietuwių ar leukas, kadangi paminėta čia prawardė yra netikra. Atsisakę nuo darbo, minėtas žmogus ējo į Washborn, ant sutrumpinimo kelio, užszoko ant wėzanczio rasto traukio. Traukis wienok iszszoko isz rėlių ir nusirito nuo kelio, ēdintis gį ant wirszaus wagono. Pren pateko po ratais, kurie jį su wisu sudraskė.

Isz Cleweland, Oh.

Pas mus užgimė nesutikimai parapijonų lietuwių su prabaszcziumi lietuwiszkos parapijos, kn. Masziota. Kaip girdėt, neigai jis pasilik, kadangi parapijoni atsisako ką nors duoti ant bažnyčios, kol prabaszcziumi bus kn. Masziotas.

Darbai pas mus labai gerai eina. Jeigu Chicago yra lietuwių be darbo, tai tuli isz tokių pas mus galetų lengwiaus sau rasti darbą. Lietuwiszki saliniai čia dygsta kaip grybai po lytui, bet už tai, apie naudingus tėwinynei darbū ne daug galima iszgirsti.

Susiprowojo čia wienas lietuwis burdingbosis su sawo burdingieriu. Susipyko jie už burdingbosio paciją; paskutinis teip

sunkiai sumuszė sawo burdingierį, kad tas dar ir dabar nesuwisusweikas; butų gal su wisu užmušęs, jeigu kiti nebutų atgynę.

Isz Ashland, Wis.

Dabar čia ne daug yra lietuwių, bet keli metal atgal gyweno jų su wirszsum 100; užėjus blogiems laikams, daugumas jų isz waziwėjo kitur darbo jieszkoti. Užsilikę čia elgiai ne praszeziasiai, nėra čia tokio žmogaus, kuris apie lietuwių blogai atsilieptų. Reds ir mūy lietuwių ne atsisako nuo alaus, bet tikrų girtuoklių nėra, o per tai nebuwo nė musztnių, nė waidų, sunkiai uždribti pinigai nepatenka sudams ir adwokatams. Ne gerai wien, kad musų lietuwių nenori organizuoti, ne priguli nė į jokią draugystę, ne priguli nė prie „Su-siwenyimo“, nė prie „Tėwynės Mylėtojų“ draugystės, nė prie kitų tautiskų organizacijų. Tuli lietuwių priguli prie lenkiskų draugysčių, bet man rodosi, kad lenkai nė lietuwiams, nė lietuwių wietel nieko gero newelyjo ir ne welyja. Ar ne geriaus but, idant musų lietuwių prisirazyty prie kokios lietuwiszkos draugystės ir darbuotasi ant lietuwyts labo, tasyk pažintu mus geriaus ir swietimaučiai, kurie dabar apie lietuwių labai mažai žino ir laiko juos už lenkus. Teisybė, Ashlande lietuwių ne daug ir jiems butu sunku sutwerti sawistowę lietuwiszką draugystę, bet syki su twerta, ji patrauktu teipogi lietuwių isz aplinkinių miestelių ir draugystę galetų twirtai stowėti. Reikia ant to wien szikiškos tokios wienybės ir supratimo.

Lietuwiszkių laikraščio ateina čia tik du: 1 egz. „Saulės“ ir 2 „Lietuvos“. Kiti nieko neskaito iszžemus maldaknigės bažnyčioj. Lietuwiai neturi Ashlande nė sawo bažnyčios, nė kunigo, kadangi neįtengia užlaikyti. Tikėjimiszkuose reikalause kreipiasi prielenkų kunigo, tėwo Damijono, kurį neseniai wyskapas atsiuntė į musų miestą už misjonierių. Kadangi čia tikt wiena katalikizka arių bažnyčia, tai prie jos priguli wisų tautų katalikai, kaip antai prancuzai, wokiečiai, lenkai, italijonai, teipogi ir lietuwių. Po tą metų atgal, kada čia buwo prabaszcziumi tėwas Fabijonas, aitys, užpraszydawo kas pawasarij mokantį lietuwiszką kunigą; atwaziudawo kun. Lopeta. Bet žmonės skundėsi, kad juos bažnyčioj per smarkiai bara, nesigalėdamas wisokių prawardziawimų — nesiskubino prie jo kreiptiesi su tikėjimiszkaus rekalsais, tai jis paliowė lankę musų miestą.

Musų broliai wasaros laike užsiima wisokiais darbais, koki tik pasitaiko; per žiemą daugumas nieko ne veikia, kadangi ant žiemos miesto darbai apsisloja. Butų gerai, kad lietuwių pasirodyty ir su kokiais nors darbais ant sawo ir sawo tėwynės labo. Lietuwos Artojas.

Isz wisur.

Berlyne randas uždraudė wisas lenkiskas studentų draugystes.

Karintijoj, pietinėj Austrijoj, bewiek su wisu iszdegė turintis 1600 gywentojų miestelis, Friesach.

Ant angliskio karizsko laivo „Terrible“, stowincio Plymoutho porte, atsitiko smarki eksplozija, kurios wienas kareiwis apu ant wietos užmuštas, o penki sunkiai apkulti.

Ant Rygos-Orlowo geležinkelio linijos, bėgncziame traukyje, wagone III klasios eksplozawo prie pecciaus pastatyta benzinos stiklinė, uždėgė wagoną, kurisai su wisu sudėgė. Prie to sudėgė 5 pasažieriai, 12 gį sunkiai apdegė.

Perdetinis „Millmoll Dock Co.“ G. A. Birt, paszlawė kompanijos pinigų ne dawo, tikt 1 milijoną doliarų, apledo sawo wietą ir stengėsi į užrūbūz isz Anglijos pahėgti, tapo wienok 16 Kovo pagautas L n lone ir sėdi dabar kalnėje.

Port Chalmers, ant Naujos Zelandijos, Australijoj, atkako garliawys „Southern Cross“, ant kurio pereitą metų isz Europos iszplaukė Borchgrewinko mokslinczių komisija ant moksliszkių tirinėjimų į pietinius poliariziskus krasztus. Apie tą ekspediciją tikėjimo, kad ji praziwo. „Southern Cross“ kapitonas sako, kad jis wisus mokslinczius iszszodino laimingai ant salos Viktorias. Wisu mokslinczių buwo ēwėiki.

Maskoliszi laikraščiai praneša, kad Siberijoj, iszlgai padirbto geležinkelio linijos priwisu neispausakytai daug plėzinių, kurie nuolata užplūdinti ant bėgiojanczių ant naujos lini-

|| Sziauriniame Egipte, ant geležinkelio linijos nuo Kairo į Abukirp susimuszė du pasažieriniai traukiai, nuo ko keli pasažierinio traukio wagonai iszbyrėjo. Prie to 12 žmonių likosi sunkiai apkulti; terp apkulti yra Aleksandrijos gubernatorius.

|| Nuo 1874 iki 1898 m. Warsawoj perejo isz žydizsko į krikščionizskus tikėjimus: anglikonizska 345 žydai, i liuteronizska 213 ir į kalwinizska 806. Apie perejancius į katalikizską tikėjimą žinių nėra, gal but, kad į tą tikėjimą jie neperėjo Warsawoj.

|| 16 Balandžio szlų metų Paryžiuj atsisbus terptautiszkas kongresas ant apkalbėjimo, ko reikia ant apstaidymo girtuoklystų. Programas klausymų, paskirtų ant apkalbėjimo ant minėto kongreso jau tapo iszsiuntinētas į wisus užpraszytus ant kongreso krasztus.

|| Wokizskas mokslinczius Otto Schulman, kurisai ant moksliszkių tirinėjimų perleido pereitus metus Meksike, provincijoj Chiquas, rado griuwėsius seno meksikonizsko miesto neispausakytai diduko. Daug wisokių rastų ten daiktų mokslinczius atsiuntė į Berlyną dėl tenykszczio muzejiaus.

|| Netoli Reichenbergo, Czekijoj, į kaimą Liebenau atbėgo pasuiles szuwa, isz wėrė į bažnyčią ir sukanđiojo 4 besimeldžiančius žmonis, du gį sukanđiojo dar pirmiaus, taigi isz wiso 6 žmonių. Dabar daktarai apreiszkė, kad wisi tie szeszi aprietė žmonės paduko ir nėra nė jokios wilties, kad galetų nors wienas isz jų pasitaisyti.

|| Nors Anglijoj ir kituose Europos krasztuose žiema szj metų buwo szilta, bet prasadėjus tikram pagal kalendorių pawasariui, tiek Anglijoj ir Szkotijoj prisnigo, kad wisi darbai ant laukų turėjo pasiliauti, kelius užbėrė sniegas teip, kad negalima iszwažiuoti, ant tulų geležinkelijų linijų paliowė tuom tarpu bėgioję traukiai.

|| Prancuziszka garliawijų kompanija, kurios pasažieriniai laivai plaukineja tarp Havro ir New Yorko, ant sawo laiwų paregia balandzių pacztą: balandžiai tuojau praneš, jeigu kelionėj laiwų pasiekty nelaim

jos geležinkelio traukių. Su pagalba raudonųjų žiburių naktį bėgančius traukus su tabdo, išplėsiu tavorais prikrautus wagonus, išvystina keliaujančių pasaučių rikiuolius, ir atlikę savo darbą, leidžia trauki keliauti toliaus.

[[Seattle, Wash., atėjo žinios, kad Luknoro apskrityje, angliszkose Indijoje, užkilo terp indiečių didelės sumišimas, kurių pagimdė prisakymas angliszkų valdžiai naikinti per visą prisaveisusias beždžiones. Mat indiečiai laiko tuos žvėris už žvėntus ir ne daud: jų ne tik žudyti, bet ir koku nors būdu skriausti. Per tai tiek jų prisiveisė, kad žemtarbiai negali nė laukų, nė sodų nuo jų apginti. Anglijonai pradėjo beždžionės sžaudyti, bet indiskiai kunigai pradėjo smarkiai protestuoti, žada sukelti visus indiečius, jeigu anglijonai nesiliaus naikinti indiečių garbinamų beždžionių.

[[Japoniskas keleivis Misutani Sziaroku, netoli salų Bonin, rado ant jurių maza, 63 mylios salutę. Japonijos randaus davė da leidimą suradęji tos salos naudotiesi iš jos turtingumo per 10 metų. Misutani rengiasi prievesti čia visokių naudingų augmenų, kurių vaisius gabės į Japonijos sostą. Kol sulauks iš savo darbo vaisių, tuom tarpu turi pelną prekiaudamas kiaušinišiais ne galinčių lakioti paukščių pingvinų, kurių yra ne mažai ant minėtos salutės. Ji iki šiol buvo žmonių neapgyventa. Klimata turi labai gora, orų sausa. Kaip ant salų Bonin, taip ir čia, visą salos paviršių užkloja ypatingi augmenys.

[[Perdėtinis centralizmo statistizmo biuro Japonijoj pagarsino visokias žinias apie stovį Japonijos. Pagal paskutinį žmonių suskaitymą, skaitlius Japonijos gyventojų yra 42270620, dešimtis metų atgal jų buvo tik 38 milijonai. Skaitlius apsiwedimų čia didesnis negu kur nors kitur: perėitą metų Japonijoj apsiwedimų buvo 365633; už tai persikyrimų apsiwedusių porų skaitlis teipogi neispauskaitai didelis: perėitą metų persikyrė 110888 poros. Japonijoj yra 24046 moksleinės, su 64000 mokiniojų ir 3501071 vaikų mokiniojų. Taigi nuosimintis besimokinančiųjų trigubai didesnis negu Maskolijoj. Tirsztumas apgyvenimo yra didelis: ant ketvirtajio kiliometro išpuola po 111 žmonių. Uždarbiai Japonijoj darbininkų mažesni negu daugelyje Europos krasztų, bet jie, rodosi, nemažesni už uždarbius Lietuvos darbininkų. Siuėjas uždriba tik po 1.50 franko ant dienos, kalnakasy 1.60 franko, rando statėjas 1.50 fr. Laukų darbininkai gauna 100 frankų ant metų ir visą užlaikymą ir drabužį (taigi beveik tiek jau kaip bernai Lietuvoj). Ldo surinkimai perėitą metų siekė 420 milijonų frankų, išdavimai buvo ant 5 milijonų frankų. Ldo skolos siekia 1580 milijonų frankų.

[[Komendantas Costelmans pranesa žingeidžias žinias apie kanibalizmą (valgymą žmogaus mėsos) kas terp cziabuwio Kongo paupiuose, widurinėj Afrikaj, yra visai paprastu daiktu. Wirszininkai visokiais būdais stengiasi sugriebti žmogaus mėsos, jeigu svetimų nesugriebia, skerdžia savo žmonis. Kas atsigėrė iš wirszininko puodelio, ant jo matos užlipo, buva tuojau užmusztas ir mėsą suvalgo wirszininkas ir jo artimieji vyriziskiai. Tas pats likimas laukia paintus, ir nelaisvę karėse arba piktus vergus; moterys vienok neima dalyvumo ant tokių balių. Kiek viename kaime yra spočiaiškios iš bambuso sukalto triobos, kuriose sukrauja nesuvalgytas kuno dalis; kaulus gi suvalgyti aukų mausto ant kuolių, kurie nuvaliko piktas dvasias nuo namų, kaip tik žmogėdžiai. Paskirtą ant papjovimo žmogų guldo ant lentos, prapjauja gyvas, šale klupojantis žmogėdžių wirszininkas vilgo kuną su tekanciu iš gyslių krauju, o šale stovincios moterys užtepa jį krauju teip, kad jis butu ant viso kuno.

Mat cziabuwio tiki, kad papjaučių aukų kraujas suteikia jame užstojamam kuno twirtumą ir užlaiko sveikatą.

[[Europoj gyvena 386424790 gyventojų, taigi išpuola po 36 gyventojus ant kiekvieno ketvirtajio kiliometro. Užlaiko sandaros laike 3403544 kareivių po ginklu, karės gi laike gali pasitviti 21204257 ginkluotus kareivius. Užlaikymas kariaunos sandaros laike kasztuoja 5303000 000 frankų, taigi netoli tiek, kiek kasztuoa Amerikai paskutini karė su Ispanija. Skolų visos Europos wieszpatyszczių išdai turi 116 milijardų, 600 milijonų frankų, taigi išpuola po 360 frankų ant kiekvieno gyventojaus. Palukai nuo tų skolų, skaitant po 4%, padaro po 4640000000 frankų. Didžiausias skolas iš Europos wieszpatyszczių turi Portugalija, išpuola po 794 frankus ant kiekvieno gyventojaus. Prancuzijoj išpuola po 677 frankus skolas ant kiekvieno gyventojaus, tikl jos išdas, neturėdamas swetur skolų, moka palukus wien sawo žmonėms, o ne swetimiečiams. Anglijoj ant kiekvieno gyventojaus išpuola po 529 frankai skolų. Holandijoj 486 fr., Italijoj 417, Austrijoj 364, Belgijoj 350, Ispanijoj 339, Grekijoj 334, Wokietijoj 274, Maskolijoj 146, Turkijoj 137, Szwecarijaj 25. Visi kasmetiniai išdavimai Europos wieszpatyszczių ldy siekia 19583000000 arba ant to gyventojai moka po 543 fr. kiekvienas.

NAUJI ISZRADIMAI.

[[Jaunas wilnietis, gyvenantis ant Poplawų ulyczios Wilniuje, Kazimieras Balinski, iszrado mechaniskas roges, taigi tokias, ant wazinejimo kurioms ne reikia arklių. Modelį iszradėjas iszbandė ir bandawones buvo pasekmingos. Ant iszsidirbimo patento truksta jam pinigų.

[[Wengriszkas inžinierius Swetkovich iszrado prietaisą ant ausaugojimo plaukiančių laivų nuo susimuszimo, kas antai dabar gimdo daug nelaimių. Bandawones su ta prietaisa atliko Fiumes porte. Ant sustabdyimo nors smarkiausiai įsibėgusio laivo užtenka 50 yrdų, ant sustabdyimo laivo be tokių prietaisų reikia mažiausiai 300 yrdų.

[[Nesweikas wanduo yra gana pawojingas žmonėms: jame weisniasi ligas gimdancios bakterijos, todėl wanduo ne retai prisideda prie ligų platinimo. Filtrawimas ne wisada isznaikina wandenyje išanczių bakterijų lizdas. Dabar wienok du mokslinečiai: Sauters szweicaras ir Bellagardie francuzas iszrado naują būdą wiszsko iszwali wandens nuo wisokių pawojingų bakterijų. Medegą iszwalmui wandens jų pritaistys wadiu aquasaniu; susideda ji iš wisokių naikinanczių bakterijas medegų wisai žmogui nepawojingų. Užtenka įberti į stiklą grudelių medegos ir tokį jau grudelį į geriamą wandenį, o jame ne bus nė jokių puwojingų bakterijų. aquasanas naikina ne tik bakterijas, bet užmusza wisai ir jų kiaušinius, wanduo su juom iszwalytas negali turėti nė jokių ligų sėklų, o jis žmogui newodingas.

Maras, tabako rukymas ir blusos.

Maskoliszkas laikrasztijo "Wracz", Dras Żarnowsky patalino straipsnį apie įtekme tabako dumų ir rukymo ant indiszko maro ir ant blusų. Kad tabako dumai stabdo platinimasi indiszko maro, apie tai raszė ir prancuziszkas laikrasztis "Science pour tous". Minėtas laikrasztis apraszo, kad 1637 m. Holandiszkose Indijose, kada mieste Nimwecke ne baliečiai autė indiszkas maras, gyweno čia daktaras Diemberbrok. Jis gydė maru serganczius per du metu, ir patsai apsisaugo nuo ligos, kaip jis pats sako, todėl, kad jis, lankydamas ligoj, nusilota rukė cigarus. Diemberbrok sako, kad jis nekarta buvo užsikrėtes liga, jautė jos pradžių, bet tokiuose atsitikimuose griebėsi wisada sawo paprasto wiesto, taigi rukymo cigarų, kurie liga apgalėdavo. Laikė dabar siauczančio Indijose maro

neutėmyjo, idant tabako dumai naikintų ligą. Jeigu wienok tabako dumai ir rukymas ir ne gydo maro apimtų, tai, kaip užtėmyjo, rukorius ne teip kankina blusos ir kiti wabalai. Užgonai antai retai maisto matszkiuos, o jų budose blusų ne daug buwė. Patys czigonai sako, kad juos nuo wabalų sugoja tabakas, kurio sywais jie trina kuną. Dras Żarnowsky patwirtina tą, bet nesiremia ant czigonų pasakojimo, tikl ant sawo paties datyrimo. Porą metų atgal jam iszpuolė paktekti į komisių paskirtą ant apžūrėjimo kareivių kazermių, išėjus iš jų kareiviams. "Mes, apžiūrėję kazernes, sako Żarnowsky, iszėjome iš jų ir užtėmyjome, kad musz balti drabužiai ir wėldai buwo kaip apiberti juodais szlakucziais. Szlakucziai tie tai buwo blusos, kurios, matomai iszalkusios, pradėjo mus kandžioiti. Tiklai wienas iš prigulinczių į komisių, didelis rukorius, neisiskundė ant blusų ir sakė, kad jos niekad jo neaukabinėja. Potam asz klausinėju daugelį rukorių ir wisi man pasakojo, kad blusos jų nekanda. Nuo blakių rukumas tabako ne saugoja".

Paskirstymas gywų sutwėrimų ant žemės ir katas reiskia?

Mažai yra tokių gywų sutwėrimų, kurie gywena wisur, kur tikl yra atsakanczių gywimo salygos. Prie tokių wisur gywananczių sutwėrimų priguli daugelis infuzorių, arba labai mažų wandenyje gywananczių gywulių, iš augstesnių gi laipsnių gywų sutwėrimų prie tokių wisur gywananczių sutwėrimų priguli palszoji žiurkė, naminė pelė ir tili laukiniai paukszcziai. Daugumas wienok gywų sutwėrimų ant žemės pawirsziaus užima tikl jiems paskirtą apskritį, kaip kada labai mažą. Teip, paweikslan, taurai gywena tikl ant Kaukazo ir Baltbokszczių giriose Lietawoj, tulso kolibri (mažiausi gražiai žvilgant paukszcziai) weisles gywena tikl ant wienos kokios Andų kalnų wirszunės, kitur jų nėra. Apskritai imant, ne tikl atskiri sausžemiai, bet ir jų dalyturi ypatizkus sawo žwėris. Sziauriose Europos gywena toki žwėrys, kokių nėra widurinėj ir pietinėj, net Lietawoj antai, Grodnio gubernijoj gywena taurai, kurių nėra jau žemaitijoj ir kituose Lietuvos krasztuose. Neporai wienok užtėmyti, kad su laiku wisoki gywi sutwėrimai persikelia iš wienos wietos į tokias, kur jų pirmaus ne buwo. Net musz laikuose antai palszoji kurapka, čys, zulkys persikelia į tuos krasztus, kur jų pirmaus ne buwo. Iszkirytis grias, stepų žwėrys iszsiplatina ir apima wietas seniaus girionis apžėlusias, taigi iš pietų keliasi į sziaurius. Iszsiplatino teipogi po wisus krasztus tuli, teip sakant, naminiai gywuliai, kaip antai: žiurkės, pelės, blakės ir tt. Isz rastų senuose žemės sluogsiuose žwėrių kaulų persitikirina, kad geologiszkuose laiko perioduose toki kraustymaisi gywų sutwėrimų iš wietos į wietą buwo daug didesni; tulso weisles kraustėsi iš wieno sausžemio ant kito, kiti po tokiame persikėlimui isznyko wisai pirminieji tēwiszė, o prisiveisė naujoji; atsiradęs ant žemės žmogus rado gywananczių žwėrių weisles jau ne ten, kur jos pirmausiai užgimė. Europiečiai, atradę Ameriką, niekur čia ne rado arklių, jie prisiveisė Amerikoj europiečių atgabenti; tuom tarpu senuose plicoen žemės žwėrių sluogsiuose randa arklių kaulus, taigi labai seniai je Amerikoj buwo, tikl paskui isznyko, europiečių gi atgabenti wėl prisiveisė. Likucizai arklių Europoj buwa randami dar senesniuose, gilesniuose žemės žwėrių sluogsiuose. Taigi isz to matyt, kad arkliai pirmausiai atsirado teip wadiname sename swiete ir isz čia persikėlė į Ameriką (žinoma be prisidėjimo žmogaus, kadangi tuose senuose laikuose dar žmogus naminių gywulių ne turėjo), bet čia jie iszmirė, 13 gi auwų, isz Europos atgabenti, wėl prisiveisė. Randami senuose žemės žwėrių sluogsiuose likucizai gywų sutwėrimų musz parodo, kad kur nors szigdien gywananti ant žemės gywi sutwėrimai, seniai gyweno kitose

apgyardose negu jie szigdien gywena. Taigi čia atsiranda klausymas, kur pirmausiai pasirodė szigdien gywananczių ant žemės žwėrių weisles ir kaip platinosi isz pirminės tēwiszės, kokiais keliais kėlėsi į kitus krasztus?

Pagal nuomonę szigdieninių mokslinečių, kiekwiena žwėrių weisle, kiekwiena jų atmaina pasirodė ant žemės pawirsziaus wienoje kokioje nors wietoj, taigi jeigu kokia nors weisle atsirado kokioj nors wietoj, persikeitusi isz priezjag gywananczių su krasztuose isznykusiu žwėriu, tai ta pati weisle, kad ir wėliaus, pati per sawą negaėjo jau atsirasti kitose musz žemės pawirsziaus wietoj, jeigu žwėrys tos weisles paskui ir kitur atsirado, tai jie galėjo wien atkeliuoti isz tos wietos, kur jie pirmausiai atsirado, taigi isz pirminės jų tēwiszės. Gywi sutwėrimai platinosi ant žemės pagal tiesas teip wadinamo nepertraukiamo platinimosi. Mokslinečiai užtėmyjo, kad kiekwiena gywų sutwėrimų weisle užima atsakanczią, nepertrauktą apygardą, taigi kad jeigu kokia weisle gywena kokiam nors kraszte, tai jos ne bus jau kitame kraszte atskirtame nuo pirminio jų rams, arba augstais nepereinamais kalnais. Teisybė, pasitaiko, kad kaip kur tie pats sutwėrimai gywena ir kituose atskirtuose nuo pirminių krasztuose, bet tas duodasi iszaiskinti arba tuom, kad seniai krasztai tie ne buwo atskirti, arba kad į atskirtą nuo sausžemio salą, tuli kietžemio sutwėrimai pateko ne tydzia. Paweikslan, tos pacios sziksnotsparnių ir paukszczių weisles gywena teip ant sausžemių, kaip ir ant kaimyniszkų salų. Tą wienok galime iszaiskinti tuom, kad wandens paukszczių ir sziksnotsparnių kelionių ne gali stabdyti, kadangi jie per wandenį, ypacz jeigu wandens ne per platus, gali perlėkti, žwėrys gi per placius pertakas ne gali jau teip lengwai persigiebt; jeigu gi sausžemių žwėrys yra tie pats ir už tokių pertakų, tas parodo, kad tos pertakos turėjo neseniai pasidaryti. Teip, paweikslan, ant Europos sausžemio ir ant atskirtų nuo jo Britanijos salų gywena bewiektos pacios žwėrių weisles, buwo ant tų salų ir wilkai, kuriuos wienok jau isznaikino. Tas parodo, kad Britanija ne seniai pawirto į salas, seniaus ji twėrė wieną sausžemį su wisu Europa. Tą parodo žemės sluogsiiniai ir tas, kad atidalinanczius Britanijos salas jurių pertakos yra ne gilios o tas, jau seniai isztirta, kad juo ne gilesnė yra pertaka, juo ji jaunesnė ir atbulai: juo gilesnė, juo seniaus pasidarė. Taigi, kada Britanija jungėsi su sausžemiu, jo žwėrys liuosai keliawo į Britaniją. Isz to matote, kokią swarbią turi likucizai gywų sutwėrimų senuose žemės sluogsiuose, teipogi szigdieninis paskirstymas, kadangi isz to galima spresti apie tai, koki sausžemiai jungėsi ir per sawą, o koki buwo atidalyti senose gadynėse. Paŭkime sztai didelę salą Madagaskar, atidalytą nuo Afrikos sausžemio Mozambiko pertaka. Nors pertaka yra nēplati ir Madagaskar yra nētoli nuo Afrikos sausžemio, bet gywananti ant jos ir ant sausžemio gywi sutwėrimai, ypacz žwėrys, yra kitoki. Ant Madagaskaro yra beždžionių weisle lemuraus wadinama, kurių nėra Afrikaj, iki ne seniai buwo čia, neispauskaitai didumo ne galinti lakioti paukszcziai, kurių teipogi nėra Afrikaj; iszsiplatinimas lakiojančių paukszczių ne turi jau tokios swarbos, kadangi jie per juos gali perlėkti; kitos Afrikos žwėrių weisles teipogi skiriasi nuo gywananczių ant Madagaskaro. Tas aiszkiai rodo, kad Madagaskar, nors yra nētoli Afrikos sausžemio, bet su sąsijungė, wis buwo nuo jo atskirtas; tą parodo ir tas, kad Mozambiko pertaka yra labai gili, taigi nuo labai seniai atidalina ji salą Madagaskar nuo Afrikos. Tą patį galima pasakyti apie abidi Amerikas, taigi Pietinę ir Sziaurinę: isz gywų sutwėrimų gywananczių abiejose Amerikose ir Atlantiszkame ir Didžiamjame oceanuose galima spresti, kad Panamos salawa pasidariusi gana seniai.

(Toliaus bus.)

Lietuvių Prateviai

MAZOJOJE AZIJOJE, nuo senovės iki jie pateko po valdžią Persu.

Parasze Lietuvos Myletojas.

(Tąsa.)

mas, juos esant prakliniausiais tarpe Graikų, ir pats nori buti jų isztikimu talkininku. Spartėnai labai nudziugo, ir tuojau prisiekė draugybą ir talką, tuomi labiau, kad jau nuo seniaus jie Kroizui buwo kalti padėkai. Mat jie syki buwo nusiuoti į Sardes pirkti aukso dėl statuvos Apollono — statuvos, kuri Herodoto laike dar tebebuvo Thorakakse Lakonijoje¹⁾, o Kroizas, apie tai girdėdamas, jiems dovanai davė aukso, kiek jie norėjo. Dėlto netiklatai ką Spartėnai buwo gatavai į talką Kroizui eiti ant pakvietimo, bet dar padarydino didelę varinę vază, kuri isz wirsziaus buwo apdengta figuromis gyvulių, o į kurią tilpti galėjo 300 amphorų; tą tą vază jie siuntė Kroizui dėl atsiliginimo jam už jo dovana. Wienok toji vază niekad nepasiekė Sardžių miesto. Lakedaimoniečiai pasakoja, kad kelionėje pasiekus Samos, Samiečiai ant sawo karės laivų įsėdė ir pagriebė ją; o Samiečiai wėl teisinosi, kad Lakedaimoniečiai, budami ant kelio į Sardes, o nugirdę, kad Kroizas pateko į nevalę, pardavė vază ant salos, o pirkėjai padovanėję šą aukurui Herės; taigi pardavikai, sugrįžę namon, tiklai primelawė, buk Samiečiai juos šą aprubawoję.

Tuomi tarpu Kroizas, sawai iszguldymas orakulų isztarmę, vedė sawo kariumėnį į Kappadokiją, pilnas wities, juog sugriau Persų karalystę. Rods ji buwo perspėjęs Lydas Sandanis, iszmintingas žmogus, kad nesiekėsiu priesz Kyrą traukti, sakėdamas: "Karaliau! ketini karę pradėti su žmonėmis, kurie dēvi skurines kelines, ir kitas drapanas skurines, kurie su vargu maistaisi vaisiais savo bergždžios žemės, kurie neturėdami vyno, geria wandenį, kurie neturi nė figų nė kitko gardaus pawalgyti. Tai nors tu juos pergalėtum, ką nuo jų paimsi, matydama juos nieko neturinčius? Ale jeigu jie tawę apveiks, apsarvystk, kiek brangenybių tu prastos! Prieš tam, syki pasiskundę gerų daigtų, jie įsikibinę laikysis, teip kad mes jų ne atgrasysime! Kas link manęs, asz diwams sakau dėkui, kad jie nepagundė Persų ant užpuolimo Lydijos²⁾."

Wienok Kroizo neperliudyjo tokia Sandanio kalba, nors ji buwo pilningai teisi, ir karalius Lydijos įsiveržė į Kappadokiją. Kappadokai yra Graikams žinomi po wardu Syru. Pirm Persų wieszpatawimo, jie buwo padonais Mėdų, bet dabar jie buwo po valdžią Kyro, nės upė Halys buwo rubežiumi tarp Mėdų ir Lydų karalyszczių. Toji upė, anot Herodoto, prasideda kalnyuose Armėnijos, teka per Kilikių szalį, potam ji teka gerą galą turėdama Matienus po dešinei ir Phrygas po kairei; potam — perbėgnsi tųjų rybas, ji pasisuka į sziaurę, atskirdama Kappadokus nuo Paphlagonų, kurie gywena jos kairiame pakrasztėje.

Dėl dwiejų priezasczių Kroizas užpuolė ant Kappadokijos: wiena, jis norėjo jų szalį pridėti prie sawos waltijos, o antai, jis norėjo Kyru atkėrsyti už apkalinimą Astyagio³⁾. Mat Astyagės, sunus Kyaksario, Mėdų karalius, numestas nuo sosto, buwo Kroizo szwogeriu per ženybas, kaip augzczius iszguldys tapo.

Nukakęs iki Halio upės, Kroizas sawo armiją pavezdinio tiltais⁴⁾, nors pagal nuomonę Graikų⁵⁾ su pagelba Thelio Miletėno. Pasakos eina, buk Kroizas buvęs dwiejojime, kaip reikia perkeldinti armiją per upę, nės tiltų anno metu nebuta, ir kad Thales, esantis abazė, padalino upę į dwi upevėti, teip juog abi galima buwo lengwai brasta perbristi. Sziaip ar teip perėjęs per upę su sawo armija, Kroizas atkako į Kappadokijos distrikta, wardu Pteriją, kurs guli artymais miesto Sinopės⁶⁾ palei Euxiną, ir yra visoje aplinkėje drucziausia wietą. Czion Kroizas apsisoto abazu ir pradėjo pustyti laukus Kappadokų. Jis apgulė ir iėmė wyriausiąjį miestą Pterijų ir gyventojus pawergė, užimdamas teipgi aplinkinius kaimus. Tokiu būdu jis baudė neprasikaltusius Kappadokus.

Tuomi tarpu Kyras, surinkęs armiją, traukė priesz Kroizą, padaugindamas jos skaitlių spēkoms tautų pakeliui šanczių. Dar pirm iszkeliawimo isz wietos jis pasuntė paslus prie Joniszkų Graikų, kwiesdamas juos pakelti maistą priesz Lydijos karalių; tie wienok nepaklausė. Atkakę į Pteriją, Kyras teipgi sugulė abazu, ir wėliai abi kariumeni parėjo į mūszį. Mūszis buwo karsztas ir kraujo daug tapo pralėta po abiem pusėm, bet nakčiai užpuolant pergale abejotina buwo dėl abiejų partijų.

Kroizas kalčią nenusidawimo metė ant neisztektino skaitliaus sawos armijos, kuri buwo daug mažesnė už armiją Kyro, ir kadangi Kyras ant rytjauos nepaantrino sawo už-

1) Pausanias sako, kad aukso, gautas nuo Kroizo, buwo isz tiesų suaudotas per Lakedaimoniečių ant statuvos Apollono Amyklės (III X 810), dėl uždėgimo weido statuvos, kuri buvęs 45 pėdas augsta (III. XIX. 80).
2) Herod. I. 75.
3) Halys (Kizil-Irmak) yra perberdamas netoli nuo sawo isztakos. Anno keliu, koki paduoda Herodotas, upė turbūt buwo perėita dwiejim tiltais, pasinaudojant dwizakumu jos upevėties toje wietoj. Ir szigdien teip yra pas Halę, pakeliat tarp Samsono ir Sinopės, kur regis Kroizas prieskeldino per upę. Buwimas ten dwiejų upevėčių galėjo duoti pradę sakmėi apie Thalią ir Halę.
4) Diogen. Laert. I. 28; Aristop. in Nubes, 1.
5) Synopė, kuri 1-tame szimtmetyje wėl pavarėjo, buwo naujokinė Miletijė, istėta gal 630 m. pirm Kr. (Herod. IV. 12). Senovės miestus būrę wisklakai iszgelėdus, ir isz griuwėčių tapo subudawotas musz dienų miestas.
6) Toliaus bus.)

puolimo, tai Kroizas, apsigrižęs, traukė į Sardes, mierydamas surinkti sawo talkininkus ir panaujinti wainą ant pawasario. Jis ketino pasiszaukti Atgyptėnus palei suderybas, padarytus su Amaziu pirma negu su Spartėnais; teipgi rengėsi ant pagelbos pakviesti Babylonijos karalių Labynetą⁷⁾, su kuriuomi buwo suderybas padaręs, o teipgi tiekėsi siųsti žinią į Spartą, kad atkaktų į pagelbą ant pakirto laiko. Sutraukęs visas paminėtas spēkas į kruvą, ir drauge su sawo paties armija, žiemai perėjus, o pawasariui užstojus, Kroizas wėl tiekėsi traukti priesz Persus. Su tokia mislia namon pagrižęs, jis tuojau iszsiuntė siuntinius pas visus talkininkus, kwiesdamas, kad jie priburtų į Sardes ne toliaus kaip į penktą mėnesį nuo iszkeliawimo pasų. O tuomi tarpu namie jis atleidė sawo armiją, susidedancią isz samdytų kareivių, į namus, jokių budu nesitikėdamas, kad Kyras, po abejingo muszio, kur abiejų spēkos pasirodė lygiomis, užsimanytu traukti priesz Sardes.

Kroizui besineszjojant su tokia mislini, prymieszcziai Sardžių — kaip lengvatikys Herodotas pasakoja⁸⁾ — pradėjo kribėdėti nuo žalczių, kuriems atsiradus, arkliai bėgo namon isz ganyklų, idant žalczius šėti. Karaliai tai pasirodė esant stebuklu. Dėlto jis pasiuntė pasiuntinius pas raganus į Talmesę⁹⁾ pasiklaustu, ką tai galėtų ženklinti. Paslai jo nukako į miestą, ir gawo Talmesėnų iszguldymą, ką stebuklas ženklino, bet nelikta jiems jau buwo apie tai praneszi sawam wieszpaciui; nės pirma negu jie atkako atgal į Sardes, Kroizas jau buwo kaliniu. O Talmesėnai buwo pasakę, kad Kroizas tegul laukia įsiveržimo armijos swetimiečių į jo žemę, ir kad tie atėję, apveiks wietinius gyventojus, nės žaltys — yra waiku žemės, o arklys — tai kareivis ir swetimtautis.

Kyrasgi, Kroizui po muszio Pterijoje umai praszisalinus isz jo szalies, suprato, kodėl Kroizas pasitrunkė atgal, ir truputį pasimislinęs, pasirijo su skuba traukti priesz Sardes ir miestą užklupti pirma, negu Lydai antru atvėju suatruks į kruvą sawo waiską. Jis tai teip greitai padarė, juog jis pirmas apie sawo pribuwimą galėjo praneszi Lydų karaliui. Kroizas, įstabintas teip netikėtu pasikreipimu dalykų, wienok vedė Lydus į kovą. "Visoje Azijoje nebuwo tame laike smarkesnių arba kariszkėsių žmonių¹⁰⁾. Jie pratę buwo kariuoti raiti; turėjo ilgus jėtis, ir garšėjo mokėjimu jodinėti ant sawo erzių¹¹⁾."

Abidvi armiji susitiko platumoje priesz Sardes. Tai yra platuma, neturinti jokių medžių; drėgnina ją Hylos (Gilia-upis) ir daugybė kitų upelių, kurie visi supnola į wieną didesnę upę, kurią wadina Hermos¹²⁾. Toji upė prasideda szwentame kalnyne Dindymeniskės Motynos¹³⁾ ir įpuola į marę arti Phokajos miesto¹⁴⁾.

1) Be abejonės tai yra Nabonadius Canopus, o Nabunahid monumentų, kurs ant sosto parėjo 555 m. pirm Kr. (Astron. Can.). Kadangi Nabuchadnezzar ketėwt meti ankciaus buwo kariuovės po visą wakarinę Aziją, reiklaudamas senoviszkos Assyry wirszėnybės ant szalių, siekiančių Terpedimę marg, tai galimu buwo daigtu politiszkai susineszimai tarp Kroizo ir Nabunahido.
2) I. 78.
3) Trys miestai Mač. Azijoje buwo tuomi wardu wadinami: wienas buwo Pisidijoje (rods rasmzas Termessos), kitas Karijė, 60 stadijų nuo Halika rsmso, o trečiasis, gausiausias Lykijoje. Lykių Talmesos guloj pamaryje ten, kur szigdien yra kaimas Makri, kur randasi senovės griuwėsiai, labiausiai kapai, isz dalies Graikiszkai, isz dalies Lykiszki. Apie garsumą Talmesiskųjų raganų, ep. Arrian. Exp. Al. I. 25; II. 3; Plin. H. N. XXX. 1. Anot Clemeno isz Aleksandrijos jų įpatinčių galybė buvusi iszguldyme sapnų (Stron. I. 16. p. 361). Jis szneka, lyx kad garsumas jų tebeklėstėtų jo dienos (Cohort. ad. Gent. 83. p. 40).
4) Matomai Lydai pastoję buwo habrodiolotai (Aesch. Pers. 50) ne pirma, kaip po užwajawimo per Persus.
5) Herod. I. 79.
6) Sardes gulėjo placzioje lankoje Hermo ten, kur kalnu kauli sustartina wieni su kitais daugiaus negu kistora. Yra tuhosilekamos senoviszkos miesto, bet, apart griuwėsių didelio Kybėlės (Herod. V. 102), jos rodosi pacina isz wiesnio laiko (Tixer. vol. III. p. 17-19). Augzczius Sardžių, į rytus, atsidaro platuma, pasidaranti isz sąjungmės Kogonij su Hermu, teip aprasyta per Chanderij: "Platuma szale Hermo, kurs ji perdalina, yra gerai drėgninama upeliu nuo kalvų. Plati, grafi ir iszdirbta" (Tixer. vol. I. ch. LXXIV. p. 259). Strabo turbūt tą platumą wadina "platuma Kyro", kuri susidūr su Phrygija (XIII. p. 929).
7) Yra kita didesnė ir dar bagotesnė platuma Haliaus Sardžių, apie kurią Strabo teipgi szneka (hypokeitai teli poeli (Sardžių) to te Sardianon pedion, kal to tey Hermoy, kal to Kaystrianon, synecht te onta kal panton arista pedion). Toji platuma pasidaro susijungiant Hyllui su Hermu ir traukiasi nuo Magnėzijos (szigdien Manser) iki Sardikų. Teip apie ją kalba C. Fellows: "Isz Mansero mes iszsekome pirm dwynių ant dzigoriu, ir keliawome skersai lanką tieslok į sziaurę. Dwiejų mylių atstume mes perėjome tiltu per upę Hermą, ir beveik tuojau potam per jos prietaką, Hyllų, su plausu: pastarasis yra didesnis (?) už wyriausią upę, su kuria jis susibėgė wieną stadijų nuo plauso. Lanką, per kurią mes toliaus keliawome, turi mažiausiai turėti 12 mylių tieslok skersai nuo Mansero... Žemė yra puiki, ir asz wargiai bau męzčiau akmenį per pirmasias 18 mylių. Medvilius ir įvairių auga ysaliai, bet ten mažai tėra medžių (ep. Herodoto Psi lon) aptis gyslių ir toplių (Asia Minor, p. 201). Tai be abejonės yra platuma iszrasoma per Herodotą: to pedion to pro to astos to Sardieny... dia de aytoy potamei zoonas kal alloi kal Hylos syrgėnygi isz to megioston kalameion de Hermon. Bet argi muszis butu įvykęs po szitai pusę Sardžių?"
8) Dindymeniskė motyna buwo Kybėlė, įplatinga dievė Phrygijos. Negalima pasakyti, katras kalnynas yra anas oytos Motros Dindymėnės. Turbut Herodotas norėjo pasakyti, kad szaltinis Hermo randasi Phrygijoje, kas yra tiesa. Hermos prasideda isz dwiejų wyriausių szaltinių, abudu kalnyne Morad, kurs yra szaks kalnakalnių Tauro, ir padaro rubežį tarp wandenį, tekanczių škar linkon į Aigiją, ir tarp tekanczių sziaurės linkon į Euxiną. Wyriausiu szaltiniu nėra anas, kurs prasideda arti szigdiezkio Ghiedis arba Kodus (Kadai Strabono), ale sziaurumo tekantis isz pakalnės Morad Dagb'o, kurs galbi galėtu buti likomas už kalną Dindymėnės Strabono (XIII p. 897) ir Herodoto (Hamilton's Asia Minor, vol. I. p. 108).
9) Hermos (Ghiedis Chaj), dabar įpuola į marę daug arcziaus Smyrnos negu Phokajos. Jo upevėtis wienai maiznos (Chandler, vol. I. ch. XXI.), ir pastaruos metuose jo isztaka po waiet artinasi prie Smyrnos, kurios prielaukai gresia didelių pavojus nuo daugelio rivių, kurios esti priesz Szajiac Kalę, pasidariusių isz mury, sunezamų per Hermą (Hamilton's Asia Minor, vol. I. p. 45).
10) Toliaus bus.)

